

Bogføring

Jakup Frisgaard Reynheim
Økonomisk Institut

KØBENHAVNS UNIVERSITET

Introduktion (kapitel 4)

- Basal bogføring - det dobbelte bogholderi
 - Den daglige bogføring af enkelte transaktioner
 - Opgørelse af konti til regnskabet
- Omkostninger eller investeringer?
- Fra rå konti til årsregnskab: **periodiseringer** (for at implementere matching princippet)
 - Afskrivninger ("*depreciation*" / "*amortization*")
 - Konti der akkumulerer løbende ("*accruals*")
 - Forudbetalinger ("*deferrals*")
 - Nyvurdering ("*revaluation*")
 - Opgørelse af varelager
- Andre temaer: salg af aktier, moms, datterselskaber, goodwill, udbyttebetalinger, efterposter

Fundamentale regnskabsligning

- Den fundamentale balanceligning

$$\mathbf{Aktiver = Passiver}$$

- Balanceligningen må holde på ethvert givet tidspunkt fordi enhver transaktion påvirker totale aktiver og totale passiver på samme måde
 - En type aktiver øges, en type passiver øges tilsvarende
 - En type aktiver øges; en anden type aktiver reduceres tilsvarende; passiver påvirkes ikke
 - En type passiver øges; en anden type passiver reduceres tilsvarende; aktiver påvirkes ikke
- Eksempler...

Summespørgsmål (2 min.)

- Hvordan påvirker det komponenterne i balanceligningen hvis en virksomhed betaler banken kr. 12.000 hvoraf kr. 2.000 er renter og kr. 10.000 er afdrag.

Svar

- På aktivsiden reduceres kontanter med kr. 12.000.
- På passivsiden reduceres gælden med 10.000 og henlagt overskud med 2.000

Konti

- Bemærk at vi i eksemplet havde opdelt
 - Aktiver i: kontanter, tilgodehavender og anlægsaktiver
 - Passiver i: gæld, henlagt overskud og indskudt kapital
- Disse underkategorier kaldes **konti** ("*accounts*")
- Man kan i princippet lave opdelingen så fin som man ønsker og dermed skabe flere konti (fx mønter og sedler på separate konti)
- Graden af underopdeling i årsregnskabet er et tradeoff mellem
 - Detaljeret information
 - Overskuelighed
- Tænk på henlagt overskud som bestående af tidligere års henlagte overskud samt årets indtægter, årets omkostninger og årets dividender

Den daglige bogføring

- Hver enkelt transaktion giver anledning til en dobbeltpostering i bogholderiet - det **dobbelte bogholderi**
- Principper
 - To kolonner: **debet** (venstre) og **kredit** (højre)
 - Stigninger i aktiver og fald i passiver opføres under debet
 - Fald i aktiver og stigninger i passiver opføres under kredit
- Hver transaktion giver anledning til lige store posterings på debet og creditsiden (balanceligningen overholdes)
- Husk at henlagt overskud er et passiv så
 - Indtægter (som øger henlagt overskud) opføres under kredit
 - Omkostninger (som reducerer henlagt overskud) opføres under debet
- Eksempler...

Summespørgsmål (2 min.)

- En virksomhed betaler banken kr. 12.000 hvoraf kr. 2.000 er renter og kr. 10.000 er afdrag:
- Hvordan bogføres denne transaktion? Hvilke konti debiteres, hvilke krediteres og med hvor meget?

Svar

- "Kontanter" er et aktiv og krediteres med kr. 12.000
- "Gæld" er et passiv og debiteres med kr. 10.000
- "Finansielle omkostninger" reducerer passivet "henlagt overskud" og debiteres derfor med kr. 2.000

Konteringskvadrat

	Aktiver	Passiver
Stigning	Debet (venstre)	Kredit (højre) NB: også indtægter
Fald	Kredit (højre)	Debet (venstre) NB: også omkostninger

PIK-reglen: Passiver og Indtægter Krediteres (når de stiger)

Omkostninger eller investering?

- Når virksomheden afholder en udgift må den bestemme om den bogføringsmæssigt skal behandles som omkostning eller investering
- Omkostninger som fører til indtægter i samme periode som de afholdes
 - Konteres på omkostningskontoen så matching-princippet overholdes
- Omkostninger som forventes at føre til indtægter i senere perioder end den hvor de afholdes
 - Konteres som aktiv når de afholdes (ingen påvirkning af resultatet)
 - Afskrives i de perioder hvor de genererer indtægter (reducerer resultatet) → omkostningen udskydes til den relevante periode så matching-princippet overholdes

Omkostninger eller investering?

- Hvordan foretages denne beslutning i praksis?
- Bogføres typisk som omkostninger med det samme:
 - Lønudgifter
 - Renteudgifter
 - Udgifter til el, gas, vand etc.
- Bogføres typisk som aktiver og afskrives i senere perioder:
 - Udgifter til varer til videresalg
 - Produktionsinput
 - Maskiner
 - Ejendomme
 - Patenter

Summespørgsmål (2 min.)

- Kan aktivering af omkostninger misbruges til at puste resultatet kunstigt op?

Svar

- Hvis omkostninger der ikke bidrager til senere perioders overskud bogføres som investeringer, bliver resultatet i nuværende periode kunstigt stort.
- Men når investeringerne afskrives i følgende perioder bliver resultatet kunstigt lille (eller negativt)

Eksempel: Aktivering af omkostning

Resultatopgørelse

	Oprindelig
Omsætning	50
Omkostninger	-100
Resultat	-50

Balance - Oprindelig

	Aktiver
Materielle anlægsaktiver	0
Omsætningsaktiver	100
Aktiver i alt	100

	Passiver
Egenkapital	30
Gæld	70
Passiver i alt	100

Balance - Sminket

	Aktiver
Materielle anlægsaktiver	100
Omsætningsaktiver	100
Aktiver i alt	200

	Passiver
Egenkapital	130
Gæld	70
Passiver i alt	200

Opgørelse af konti ("*T-accounts*")

- Når virksomheden har brug for overblik over sin finansielle situation kan de enkelte konti gøres op
 - Opgørelse af kontoen "kontanter" giver overblik over kontantbeholdningen
 - Opgørelse af kontoen "indtægter" giver overblik over årets hidtidige omsætning
 - Opgørelse af kontoen "omkostninger" giver overblik over årets hidtidige omkostninger
- Dette sker ved at samtlige posteringer der vedrører en given konto overføres til kontoen og summeres
- Bemærk at
 - Posterne på balancen (kontanter, gæld osv) starter på saldoen på sidste års balance
 - Posterne indtægter, udgifter, dividender starter på nul (og saldoen ved årets slutning overføres til henlagt overskud)
- Eksempler...

Fra opgørelse af konti til årsregnskab

- Når konti er opgjort har man i princippet skitsen til et årsregnskab
 - For at danne **balancen** (ultimo) benyttes summerne i bunden af konti for aktiver og passiver
 - For at danne **resultatopgørelsen** benyttes summerne i bunden af konti for indtægter og omkostninger
 - For at danne **pengestrømsopgørelsen** grupperes elementerne på kontoen for kontanter
 - For at danne **egenkapitalopgørelsen** benyttes summerne i bunden af konti for indskudt kapital, dividender og årets resultat
- Men dette er endnu ikke det endelige regnskab...

Periodiseringer

- Den daglige bogføring og dermed de opgjorte konti omfatter kun konkrete transaktioner (køb, salg, kapitalindskud) som kan dokumenteres med bilag
- For at danne **årsregnskabet** foretages periodiseringer der "flytter" omkostninger og indtægter mellem perioder for at sikre at matching princippet overholdes
- Regnskabsmæssige posteringer i slutningen af regnskabsperioden omfatter håndtering af:
 - Konti der akkumulerer løbende ("*accruals*")
 - Forudbetalinger ("*deferrals*")
 - Afskrivninger ("*depreciation*" / "*amortization*")
 - Nyvurdering ("*revaluation*")

Periodiseringer - Konti der akkumulerer løbende

- I nogle tilfælde påvirkes balancen kontinuerligt ("*accruals*") mens den tilhørende konkrete betaling udføres senere
 - Rente på bankbog påløber dagligt, men betales årligt
 - Lønudgifter påløber dagligt, men betales månedsvis
- Indtægter og omkostninger må posteres i den periode de hører til uanset at de ikke falder sammen med en betaling → foretag postering ved opgørelse af årsregnskabet
- *Eks. 1:* Virksomheden har optjent 10.000 kroner i renteindtægter i 2012 som udbetales 1. februar 2013
 - Renteindtægter bogføres og resultat påvirkes i 2012
- *Eks. 2:* Virksomheden skylder medarbejderne 20.000 i løn for december 2012 som udbetales 10. januar 2013
 - Lønudgifter bogføres og resultat påvirkes i 2012

Periodiseringer - Forudbetalinger

- *Eks. 3 - **forudbetalt omkostning***: En virksomhed forudbetaler 2 års forsikring for kr. 10.000 d. 1. januar 2011
 - Omkostningen til forsikring deles ud på de to år
- *Eks. 4 - **forudbetalt salg***: En virksomhed modtager d. 1/11-2012 kr. 1.000 som forudbetaling for en maskine der skal leveres d. 1/3-2013
 - Salget bidrager til resultatet i andet år

Periodiseringer - Afskrivninger / nyvurderinger

- *Eks. 5 - **afskrivninger***: En virksomhed køber maskine til 10.000 d. 1. januar 2012 med forventet levetid på 2 år
 - Omkostningen til maskinen deles ud på de to år
- *Eks. 6 - **nyvurderinger***: En virksomhed køber 1.000 Carlsberg aktier til kurs 523 d. 1/11-2012 med henblik på snarligt salg. Da årsregnskabet opgøres d. 31/12-2012 er kursen steget til 543.
 - Kortfristede investeringer i værdipapir opgøres til markedspris

Periodiseringer - Varelager

- *Eks. 7 - **varelager***: en virksomhed køber d. 1/10-2012 5.000 dimser med en indkøbspris på 100 kr / stk til lageret, men opdager ved lageropgørelsen d. 31/12-2012 at der kun er 4.937 dimser på lageret selvom den ingen har solgt
 - Der tages et tab svarende til værdien af de forsvundne varer
- *Eks. 8 - **varelager***: En virksomhed køber 9.000 dimser til varelager til 1 kr/stk i november og sælger 4.000 af dem i marts til 2 kr/stk
 - Ingen påvirkning af resultat i første år
 - Indtægter (salg) og omkostninger (vareforbrug) bogføres i andet år

Kapitalgevinster og -tab

- Hvordan bogføres kapitalgevinster og -tab?
- Anlægsinvesteringer værdifastsættes til anskaffelsespris → kapitalgevinster og -tab bogføres først ved realisering (salg)
- Eksempel: en virksomhed køber et datterselskab for kr. 50.000 som den senere sælger for 40.000
 - Kapitaltabet bogføres den dag datterselskabet sælges
- Eksempel...

Moms

- Moms ("*value added tax*") er en skat på den værdiforøgelse der foregår i virksomheden - momssatsen er i Danmark 25%
- **Eksempel:**
 1. En råvareproducent sælger råvarer for 100 kr. til en færdigvareproducent
 - Der opkræves 100 kr. + 25 kr. i moms som indbetales til SKAT
 2. Færdigvareproducenten sælger den færdige vare videre til en købmand for 200 kr.
 - Der opkræves 200 kr. + 50 kr. i moms som betales videre til SKAT
 - Der gives dog fradrag for de 25 kr. i moms betalt for råvaren
 - Producenten indbetaler i alt 25 kr. i moms til SKAT svarende til 25% af værdiforøgelsen på 100 kr.

Moms

3. Købmanden sælger færdigvaren for 400 kroner til en kunde
 - Der opkræves 400 kr. + 100 kr. moms som indbetales til SKAT
 - Der gives dog fradrag for de 50 kr. i moms betalt for varen
 - Købmanden indbetaler i alt 50 kr. i moms til SKAT svarende til 25% af værdiforøgelsen på 200 kr.
 4. Forbrugeren har reelt betalt 100 kr. i moms - men den opkræves gennem hvert led i værdikæden: 25 kr. hos råvareproducenten, 25 kr. hos producenten og 50 kr. hos købmanden
- Moms er et vigtigt element i regnskabet, men behandles ikke i bogen fordi denne type skat ikke findes i USA
 - I stedet har de fleste stater i USA en omsætningsskat ("*sales tax*") i detailleret

Bogføring af moms

- Når producenten køber en vare for 100 + moms foretages følgende posteringer i bogholderiet:
 - Kontantbeholdningen krediteres 125
 - Omkostninger debiteres 100
 - "Indkøbsmoms" debiteres 25 (aktiv der vokser)
- Når producenten sælger en vare for 200 + moms foretages følgende posteringer:
 - Kontantbeholdningen debiteres 250
 - Varesalg krediteres 200
 - "Salgsmoms" krediteres 50 (passiv der vokser)
- I slutningen af året gøres momsregnskabet op – producenten betaler SKAT 25 kroner:
 - "Indkøbsmoms" krediteres 25
 - "Salgsmoms" debiteres 50
 - Kontantbeholdningen krediteres 25

Moms og skatteunddragelse

- Økonomer argumenterer ofte for at en moms er mere modstandsdygtig overfor snyd end en omsætningsskat i detaillerede.
- Hver momsbetaling rapporteres af to parter hvoraf den ene har incitament til at rapportere ærligt fordi momsbetalingen giver fradrag
- Ex. råvareproducenten lader som om han ikke har solgt til producenten og indbetaler ikke moms → Producenten kræver stadig fradrag for sin momsbetaling og SKAT kan således afsløre råvareproducentens snyd
- Men: I 2015 udbetalte SKAT negativ moms for 235 mia. kr. \approx 25% af statens samlede indtægter
- Ingen moms ved eksport så naturligt at eksportvirksomheder har negativ moms, men bekymring for omfattende svindel

Momskarruseller

YouTube^{DK}

Søg

Sådan fungerer en momskarrusel

38 visninger

1

0

DEL

GEM

Værdiansættelse af datterselskaber

- Foreløbig har vi lært at finansielle anlægsaktiver værdiansættes til anskaffelsespris
 - p. 82: "...securities held as long-term investments ... are all valued at original cost..."
- Datterselskaber er dog en undtagelse fra denne regel
 - p. 82, note 3: "A special method ... is used to value certain long-term equity investments"
- Her anvendes på moderselskabets balance ofte dettes andel af datterselskabets egenkapital → "Egenkapitalmetoden"
- Ex. LEGO Holding ejer 75% af aktierne i LEGO China som har en egenkapital på 20 mio. kr. → LEGO Holding opgør denne aktiepost til 15 mio. kr. på sin balance

Summespørgsmål (2 min.)

- Hvordan påvirker resultatet i LEGO China resultatet i LEGO Holding hvis aktierne opgøres til købspris?
- Hvad hvis de i stedet værdifastsættes ved hjælp af egenkapitalmetoden?

Svar

- Hvis aktierne opgøres til købspris påvirkes resultatet i LEGO Holding ikke af de løbende resultater i LEGO China.
- Hvis aktierne værdifastsættes ved hjælp af egenkapitalmetoden vil et overskud i LEGO China alt andet lige øge dets egenkapital og dermed værdien af aktierne på balancen i LEGO Holding.

Goodwill

- Hvis virksomhed A køber en virksomhed B vil aktierne på A's balance således opgøres til værdien af egenkapitalen i B
- Hvis købsprisen (fx 10) overstiger værdien af egenkapitalen (fx 8) sker følgende:
 - Kontantbeholdning falder med 10
 - Nyt finansielt anlægsaktiv til værdi af 8
 - Nyt aktiv "goodwill" til værdi af 2 (som afskrives over tid)
- Hvis ikke man havde bogført goodwill ville A lide et regnskabsmæssigt tab i forbindelse med køb af B → ikke retvisende

Udbyttebetalinger

- Ledelse / bestyrelse foreslår niveau af udbytter som fremgår af det årsregnskab der fremlægges til godkendelse på generalforsamling
- Når årsregnskabet godkendes:
 - Passivet "skyldige udbytter" krediteres
 - Passivet "henlagt overskud" debiteres
- Når udbytterne udbetales:
 - Passivet "skyldige udbytter" debiteres
 - Aktivets "kontanter" krediteres

Efterposteringer

- Det sker at der opstår fejl i bogføringen - fx at en faktura ikke er afleveret i bogholderiet og dermed ikke indgår i bogføringen
- Hvis revisoren opdager dette i forbindelse med revision af årsregnskabet skal fejlen rettes ved hjælp af en efterpostering

Mere om sammenhængen mellem regnskabets dele

- Kan man sige noget om virksomhedens pengestrømme alene ud fra dens balance og resultatopgørelse?
- Når pengestrømme falder sammen med indkomststrømme, så er der sammenfald mellem resultatopgørelse og pengestrømsopgørelse
- Når pengestrømme IKKE falder sammen med indkomststrømme, så afsløres forskellen af periodiseringerne på balancen

→ Vi kan udlede pengestrømsopgørelsen alene ud fra balance og resultatopgørelse

Eksempel (fig 4A-1)

The following information was taken
from the records of Wildcat Industries.

	2014	2013
BALANCE SHEET		
Cash	\$ 8,000	\$ 7,000
Accounts receivable	15,000	12,000
Inventory	18,000	15,000
Prepaid rent	5,000	3,000
Property, plant, and equipment	50,000	40,000
Less: Accumulated depreciation	(10,000)	(5,000)
Total assets	\$86,000	\$72,000
Accounts payable	8,000	4,000
Salaries payable	9,000	7,000
Dividend payable	2,000	3,000
Unearned revenue	5,000	8,000
Long-term debt	35,000	30,000
Contributed capital	19,000	15,000
Retained earnings	8,000	5,000
Total liabilities and stockholders' equity	\$86,000	\$72,000
INCOME STATEMENT		
Sales revenues	\$40,000	
Service revenues	12,000	
Less:		
Cost of goods sold	30,000	
Salary expense	4,000	
Rent expense	6,000	
Depreciation expense	6,000	
Loss on sale of equipment	1,000	
Net income	\$ 5,000	

Pengestrøm fra salg

- Vi ønsker at vide hvor mange kontanter der kom i kassen fra salg i 2014
- Resultatopgørelsen fortæller os at "indtægter fra salg" var på \$40.000 → der blev solgt og leveret (men ikke nødvendigvis betalt) varer for dette beløb
- Balancen fortæller os at kundetilgodehavender voksede fra \$12.000 d. 1/1 til \$15.000 d. 31/12
 - Årets betalinger for varer leveret året før (kundetilgodehavender ↓)
 - Årets leveringer af varer endnu ikke betalt (kundetilgodehavender ↑)
 - Forskellen på \$3.000 er netop netto-forskellen på indkomst og pengestrøm
- Pengestrøm fra salg: $\$40.000 - \$3.000 = \$37.000$

Eksempel - pengestrøm til leverandører

- Vi ønsker at vide hvor mange kontanter vi betalte til vareleverandører i 2014
- Resultatopgørelsen fortæller os at "vareforbrug" var på \$30.000 → der blev videresolgt (men ikke nødvendigvis betalt) varer med denne anskaffelsespris
- Balancen fortæller os at
 - Leverandørgælden voksede fra \$4.000 d. 1/1 til \$8.000 d. 31/12
 - Varelageret voksede fra \$15.000 d. 1/1 til \$18.000 d. 31/12
- Pengestrøm til leverandører:
$$\$30.000 - \$4.000 + \$3.000 = \$29.000$$

Summespørgsmål (2 min.)

- Hvilke poster på henholdsvis balance og resultatopgørelse kan man bruge til at beregne den samlede størrelse af årets lønudbetalinger?

The following information was taken from the records of Wildcat Industries.

	2014	2013
BALANCE SHEET		
Cash	\$ 8,000	\$ 7,000
Accounts receivable	15,000	12,000
Inventory	18,000	15,000
Prepaid rent	5,000	3,000
Property, plant, and equipment	50,000	40,000
Less: Accumulated depreciation	(10,000)	(5,000)
Total assets	\$86,000	\$72,000
Accounts payable	8,000	4,000
Salaries payable	9,000	7,000
Dividend payable	2,000	3,000
Unearned revenue	5,000	8,000
Long-term debt	35,000	30,000
Contributed capital	19,000	15,000
Retained earnings	8,000	5,000
Total liabilities and stockholders' equity	\$86,000	\$72,000
INCOME STATEMENT		
Sales revenues	\$40,000	
Service revenues	12,000	
Less:		
Cost of goods sold	30,000	
Salary expense	4,000	
Rent expense	6,000	
Depreciation expense	6,000	
Loss on sale of equipment	1,000	
Net income	\$ 5,000	

Svar

- Årets lønudbetalinger kan beregnes som:

	\$4.000	Lønomkostninger
-	\$9.000	Ikke-udbetalt løn ultimo
+	\$7.000	Ikke-udbetalt løn primo
=	\$2.000	Årets lønudbetaling

Eksempel (fig 4A-4)

Statement of Cash Flows for the Year Ended December 31, 2014

Cash from sales (2)*	\$37,000
Cash from services (4)	9,000
Cash paid to inventory suppliers (7)	(29,000)
Cash paid for salaries (9)	(2,000)
Cash paid for rent (11)	(8,000)
Net cash from operations	7,000
Cash paid for PP&E (13)	(15,000)
Cash received from equipment sale (14)	3,000
Net cash used for investing	(12,000)
Cash received from borrowings (15)	5,000
Cash received from stock issuance (16)	4,000
Cash paid for dividends (18)	(3,000)
Net cash from financing	6,000
Change in cash balance	1,000
Beginning cash balance	7,000
Ending cash balance	\$ 8,000

Pengestrømsopgørelsens to former

- Vi har hidtil studeret pengestrømsopgørelsens *direkte form*: hvad giver anledning til betalinger henholdsvis ud og ind af virksomheden?
- Pengestrømsopgørelsens *indirekte form* (for driften):
 1. Tager udgangspunkt i virksomhedens resultat
 2. Specificerer de poster hvor betalinger afviger fra indtægter / omkostninger (fx. afskrivninger, kapitalgevinster, ændringer i leverandørgæld)
- Dette er den mest almindelige form → afvigelser mellem betalinger og indtægter / omkostninger er interessante
- Hvis virksomheder kan manipulere resultatopgørelsen er det vigtigt hvor mange penge der rent faktisk kommer i kassen

Eksempel (fig 4A-5)

Net income	\$5,000
Non-current items:	
Depreciation	6,000
Loss on sale of equipment	1,000
Current items:	
Less: Increase in accounts receivable	(3,000)
Less: Increase in inventory	(3,000)
Less: Increase in prepaid rent	(2,000)
Plus: Increase in accounts payable	4,000
Plus: Increase in salaries payable	2,000
Less: Decrease in unearned revenue	(3,000)
Net cash from operations	\$7,000

Opsummering

- Hvordan bogføres de daglige transaktioner i virksomhedens bogholderi (→ debet-kredit)?
- Hvordan opgøres konti for at skabe overblik over virksomhedens finansielle situation?
- Hvilke justeringer må laves for at nå fra de rå konti til virksomhedens årsregnskab (→ periodiseringer)?
- Hvordan hænger pengestrømsopgørelsen sammen med balancen og resultatopgørelsen og hvordan kan den præsenteres (direkte og indirekte form)?

Hjemmearbejde

- Find LEGO regnskabets note om "significant accounting policies"
 - Hvordan behandles omkostninger til "Software and development projects" i LEGO's regnskab? Er dette i overensstemmelse med den behandling der skitseredes i nærværende slides under overskriften "Omkostning eller investering"?
- Find pengestrømsopgørelsen i LEGO's koncernregnskab
 - Er den opgjort på den direkte eller den indirekte form?
- Vi snakker kort om disse spørgsmål næste gang...

Hjemmearbejde - Svar

Software and development projects

Research expenses are charged to the income statement as incurred. Software and development projects that are clearly defined and identifiable and which are expected to generate future economic profit are recognised as intangible non-current assets at historical cost less accumulated amortisation and any impairment loss. Amortisation is provided on a straight-line basis over the expected useful life which is normally 3-6 years. Other development costs are recognised in the income statement. An annual impairment test of the intangible assets under construction is performed.

Hjemmearbejde - Svar

(mDKK)	Note	2015	2014
Cash flows from operating activities:			
Cash generated from operations	27	13,850	10,707
Interest paid etc.		(40)	(218)
Interest received etc.		12	12
Income tax paid		(3,263)	(2,556)
Net cash generated from operating activities		10,559	7,945
Cash flows from investing activities:			
Purchases of intangible assets	12	(126)	(59)
Purchases of property, plant and equipment	13	(2,822)	(3,115)
Proceeds from sale of property, plant and equipment		13	10
Net cash used in investing activities		(2,935)	(3,164)
Cash flows from financing activities:			
Dividend paid to shareholders		(4,500)	(5,000)
Dividend paid to non-controlling interests		–	(43)
Acquisition of non-controlling interest		–	(36)
Payment to related parties	29	(12,144)	(12,948)
Repayment from related parties	29	9,810	12,660
Repayments of borrowings		18	65
Net cash used in financing activities		(6,816)	(5,302)
Total cash flows		808	(521)

Cash flow statement

The consolidated cash flow statement shows cash flows for the year broken down by operating, investing and financing activities, changes for the period in cash and bank overdrafts and cash and bank overdrafts at the beginning of the year.

Cash flows from operating activities are calculated indirectly as operating profit adjusted for non-cash items, financial expenses paid, income taxes paid and changes in working capital.

Cash flows from investing activities comprise payments relating to acquisitions and disposals of activities, intangible assets, property, plant and equipment, fixtures and fittings as well as fixed asset investments. Furthermore they comprise interest and dividends received.

Cash flows from financing activities comprise proceeds from borrowings, repayment of interestbearing debt and dividend paid to shareholders.

Cash and cash equivalents comprise cash that can readily be converted into cash reduced by short-term bank debt.